

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВНЗ

У статті досліджується ефективність упровадження інформаційно-технологічної системи навчання студентів економічних спеціальностей у ВНЗ.

Ключові слова: інформаційно-технологічна система навчання, інформаційні технології, Інтернет, лекція, кредитно-модульної система.

Лит. 5.

Постановка проблеми. На сучасному етапі відбувається трансформація освіти, внаслідок чого започаткувався перехід від “індустріального століття” до “гнучких виробничих технологій”, “виробництва на замовлення” стало звичним вести мову про індивідуалізацію навчання, гнучкі освітні траєкторії. Дані моделі вимагають якісно підійти до створення і застосування навчальних матеріалів. При цьому потрібні не просто курси, а модулі інформації, за допомогою яких педагог може будувати потрібні йому блоки відповідно до потреб навчального процесу “тут і зараз”. Конкурентом підручнику настають “оригінальні наукові матеріали”, які готують студенти в процесі дослідження. Педагог у вищій школі на сучасному етапі уже не звичайний виконавець методичних проєктів, створених авторами загальнодоступних підручників.

Науково-педагогічна література та спеціалізовані періодичні видання все частіше подають статті про застосування інформаційних технологій в освітньому процесі. Налічуються сотнями переліки електронних підручників та інших посібників для різних освітніх закладів. Без допомоги комп'ютера вже не обійтись сучасному викладачеві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням впровадження та ефективного застосування засобів інформаційно-телекомунікаційних технологій присвячено цілу низку теоретичних і експериментальних досліджень. Особливості застосування інформаційних технологій в освітньому процесі висвітлено у дослідженнях Р. Гуревича, Л.А. Карташової, Ю. Жука, В. Клочка, Ж. Меншикової, Л.І. Морської та інших. При цьому у наукових дослідженнях недостатньо уваги приділяється удосконаленню самоосвіти викладачів економічних дисциплін вищих навчальних закладів засобами інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Метою статті є науково-педагогічне осмислення нових можливостей вивчення економічних дисциплін у зв'язку із впровадженням у навчальний процес інформаційно-комунікаційних технологій, дослідження ступеня впливу методів навчання з використанням ІКТ на ефективність процесу навчання та його оптимізацію.

Вклад основного матеріалу. Головним фактором під час розробки інформаційно-технологічних систем (ІТСН) стала особистість студента зі своїми певними потребами та інтересами, власним баченням світу, своїми ціннісними орієнтаціями. Слід виокремити додатковий ефект, який полягає у популяризації ІТ-навчання серед не тільки студентів, а й викладачів, навчальна діяльність яких не пов'язана з ІТ [2].

Л.А. Карташова зазначає, що за впровадження ІТСН студент переходить зі становища об'єкта навчання в його суб'єкт. У зв'язку з цим зростає роль самостійної роботи студентів. Можна сформулювати модель студента, яка включає такі групи навичок і умінь самостійної роботи з використанням ІТ:

1. Навички та уміння планування самоосвіти:
  - складання індивідуального плану самостійної діяльності;
  - цілеспрямована робота за планом;
  - здійснення самоконтролю за своєю діяльністю, своєчасне внесення необхідних коректив.
2. Навички та уміння орієнтування в науковій та навчальній інформації:
  - орієнтування та пошук наукової і навчальної інформації;
  - самостійний аналіз і оцінювання нової навчальної інформації;
  - пошук і вибір джерел інформації залежно від аспекту вивчення проблеми;
  - бачення нового та перспективного у змісті інформації, яка надходить;

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВНЗ

- комплексне використання традиційних і сучасних джерел інформації (ЕЗНП, Інтернет, наукова та навчальна література, періодичні видання тощо).

3. Навички та уміння бібліографічної роботи:

- систематичне користування бібліографічною допомогою та каталогами;

- ведення реєстрації наукової, навчальної та іншої літератури за окремими проблемами на основі правил наукової бібліографії тощо.

4. Навички та уміння раціонального використання ІТ для правильного слухання та конспектування лекцій:

- записування теми і плану лекції, рекомендованої літератури;

- правильне сприйняття висловлюваної інформації;

- виокремлення основних проблем, положень і ідей;

- коротке записування *основного* змісту;

- систематичне опрацювання записів і використання їх з метою самоосвіти.

5. Навички та уміння використання ІТ для роботи з навчальною літературою:

- ознайомлення з виданням в цілому;

- швидке читання;

- залучення додаткової літератури з метою повнішого розуміння навчальною матеріалу (словники, енциклопедії, довідники, в тому числі електронні);

- запис прочитаного у формі тез, конспектів;

- стислий виклад думок автора з посиланнями на окремі цитати;

- дотримання правил оформлення конспектів (назва роботи, прізвище автора, рік і місце видання, правильне цитування з посиланням на сторінку роботи);

- фіксування в конспекті додаткових матеріалів з інших джерел.

6. Навички та уміння користування ресурсами Інтернет:

- пошук необхідної інформації в мережі Інтернет;

- збереження та опрацювання інформації;

- пересилання та отримання інформації засобами електронної пошти тощо.

7. Навички та уміння користування ЕЗНП:

- аналіз призначення та мети ЕЗНП;

- визначення доцільності використання ЕЗНП;

- визначення місця ЕЗНП у навчально-виховному процесі:

- визначення значення та місця ЕЗНП у самостійній роботі [3].

Н.О. Юдіна відзначає, що навчальна діяльність студента є проміжною ланкою між шкільним

навчанням та виробничою діяльністю. Вона відрізняється як від шкільної навчальної діяльності (опанування сумою знань), так і від професійної діяльності (практичне виконання певних ділових функцій). До особливостей навчальної діяльності студентів необхідно віднести: своєрідність цілей і результатів (оволодіння знаннями, уміннями, навичками, підготовка до самостійної праці, розвиток особистісних властивостей та якостей); особливий характер об'єкта вивчення (інформація про майбутню працю, наукові знання); студентська діяльність протікає в запланованих умовах (програми, строки виконання); особливі засоби діяльності – лабораторне обладнання, книги, різні моделі майбутньої професійної праці; для студентської діяльності характерна інтенсивність функціонування психіки, надзвичайно висока інтелектуальна напруга; в ході студентської діяльності з'являється перевантаження, що викликає напруженість (здача екзаменів, заліків, захист курсових та дипломних робіт). Навчальна діяльність студентів зумовлюється декількома групами *мотивів*: вузькими особистісними (прагненням отримувати позитивні оцінки, мати гарні конспекти, вивчати основну літературу); широкими соціальними (пізнавальними інтересами, розумінням значимості навчання, прагненням спілкуватися з викладачами, брати участь у роботі проблемних гуртків); творчими мотивами (самостійності при вивченні нового матеріалу, глибоким розумінням цілей навчання, оригінальними виступами на семінарах, участю у науковій роботі) [5].

Виділяються три типи ставлення до навчання (негативне, нейтральне, позитивне) а також **фактори**, що сприяють формуванню позитивної мотивації: вибір завдань, що створюють проблемні ситуації; емоційна форма викладу навчального матеріалу; усвідомлення близьких та кінцевих цілей навчання, теоретичної і практичної значущості засвоєваних знань; простеження "перспективних ліній" у розвитку наукових понять; професійна спрямованість навчальної діяльності; наявність "пізнавального психологічного клімату" у навчальній групі, зазначає Н.О. Юдіна [5].

Аналіз освітньо-професійних програм підготовки фахівців економічного профілю показав на необхідність вивчення таких розділів у межах дисципліни "ІКТ": "Основні сервіси Internet", "Технологія Веб 2.0", "Створення презентацій PowerPoint", "Можливості текстового процесора Word", "Створення публікацій в середовищі MS Publisher", "Можливості електронної таблиці Excel", "Система керування базами даних Access", "Skype – технології", "Мова гіпертекстової розмітки HTML", "Захист інформації".

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВНЗ

За даними наукових джерел та аналізу практики роботи вищих навчальних закладів дієвими формами навчання вітчизняні і зарубіжні науковці та викладачі вважають лекції й семінари, водночас визнаючи їх “найбільш неефективними серед інших”. Деякі дослідники зауважують, що на сучасному етапі спостерігається тенденція щодо ослаблення ролі лекції у професійній підготовці студентів, оскільки наразі доступною стала велика кількість джерел інформації, що й знижує її інформативну функцію. Але незважаючи на критику, якої зазнають ці традиційні форми навчання, практика вищих навчальних закладів постійно доводить необхідність їх використання [4]. Перевага лекції полягає саме у її високій інформаційній насиченості, що відбивається у логічному, глибокому висвітленні основних положень певної науки. Зменшення кількості лекційних занять в умовах впровадження кредитно-модульної системи організації навчання спонукає викладача підвищувати ефективність лекційного часу. За науковими джерелами, а також за вибірковим опитуванням лекція у формі монологу викладача змушує студентів запам'ятовувати великий обсяг інформації, не замислюючись над можливістю її використання у майбутньому. Таким чином, формується переважно репродуктивний тип мислення, а знання, необхідні майбутньому фахівцю, можуть лише відтворюватися. Проводячи лекцію, можна також активізувати навчальний процес, залучаючи студентів до активної співпраці. Активізація лекції спонукає їх до аналізу та зіставлення фактів, доведення чи заперечення суджень, формулювання висновків та перевірки їх правильності [1].

Висновки. Отже, підсумовуючи вищесказане, можна констатувати, що зміст педагогічної освіти, збагачений застосуванням інформаційних і комунікаційних технологій, з якими зв'язують отримання таких ключових компетенцій, як соціальна, комунікативна, інформаційна, когнітивна і спеціальна, стане набагато глибшим і обдуманим при виконанні наступних умов:

- створення реальних умов для підготовки педагогічних кадрів, здатних взяти активну

участь в реалізації регіональних програм інформатизації освіти;

- значного підвищення рівня професійної і загально-гуманітарної взаємодії педагогів і студентів завдяки можливості виконання сумісних проектів, в тому числі й телекомунікаційних;

- появи якісно нових умов для реалізації творчого потенціалу студентів лабораторій ВНЗ завдяки доступу до електронних бібліотек і віртуальних лабораторій, до наукових, навчальних та інших культурно і соціально значущих ресурсів мережі Internet;

- підвищенні ефективності самостійної роботи студентів з традиційними і електронними ресурсами; реалізації безперервної відкритої освіти, коли студенти зможуть брати найактивнішу участь в організації процесу навчання, вибираючи курси, доступні у будь-який час завдяки телекомунікації.

1. Авдєєнко А.П. *Інтенсифікація і підвищення ефективності лекційних занять* / А.П. Авдєєнко, Л.В. Дементій, Г.Л. Юсіна // *Нові технології навчання: наук.-метод. зб. – Вип. 35. – Наук. метод. центр вищої освіти, 2003. – С. 20 – 25.*

2. Карташова Л.А. *Концептуальні засади інформаційно-технологічної системи навчання майбутнього вчителя* / Л.А. Карташова, В.М. Мадзігон // *Педагогічний дискурс: зб. наук. праць / гол. ред. І.М. Шоробура. – Хмельницький: ХГПА – 2010. – Вип. 7. – С. 111 – 117.*

3. Карташова Л.А. *Система навчання інформаційних технологій майбутніх вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін: монографія* / Любов Андріївна Карташова. – Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня “Волиньполіграф”^{тм}. 2011. – 264 с.

4. Кузьмінський А.І. *Педагогіка вищої школи: навч. посіб.* / А.І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с.

5. Юдіна Н.О. *Діагностика особливостей мотивації навчання студентів* / Н.О. Юдіна // *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: збірник наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – № 17 (41). – Част. II. – С. 252 – 257.*

Стаття надійшла до редакції 04.09.2012

“Візьміть ви картання моє, а не срібло, і знання, добірніше від щирого золота: лінша бо мудрість за перли, і не рівняються їй всі клейноди!”

Притовісті Соломона, глава 8, 10 – 11.

